

Láska opravdivá

En toen zei Rob: "Ik heb geen idee van wat ik hier zit te zingen".
En toen dacht ik, nou dan gaan we daar iets aan doen.
Dus gaat het deze reis over Láska opravdivá.

De componist

Als vijfde kind uit een arm gezin werd Leoš Janáček geboren op 3 juli 1854 in Hukvaldy, een Tsjechisch dorpje nabij de grens met Polen. Zowel zijn vader als zijn grootvader waren musicus en onderwijzer. Op zijn elfde stuurden zijn ouders hem naar Brno, de hoofdstad van Moravië, om er te zingen in het jongenskoor van een augustijnenklooster.

In 1873 richtte hij zijn eigen koor op en een jaar later ging hij naar Praag om er orgel les te volgen. Zijn eerste composities dateren van deze periode.

In 1875 keerde hij terug naar het klooster, waar hij koorleider werd. Hij schreef voor het koor een 'Exaudi Deus' met orgelbegeleiding.

Twee jaar later, in 1877 ging hij opnieuw naar Praag, waar hij Dvorák leerde kennen. Kort daarna ging hij zes maanden studeren aan het conservatorium van Leipzig, en daarna nog eens een half jaar aan het conservatorium van Wenen.

In 1881 trouwde hij met de dochter van de directeur van de lerarenopleiding. Hij was toen 26, zij nog maar 15. Hij wilde van Brno een groots muziekcentrum maken. Hij werd zeer actief: hij onderwees en bestudeerde de volksmuziek, dirigeerde en richtte een krant op. Er werd zelfs een nieuw theater geopend in de stad, en Janáček richtte er zijn eigen orgelschool, waarvan hij directeur bleef tot in 1903.

Van dan af begint een minder rooskleurige periode in Leoš' leven.

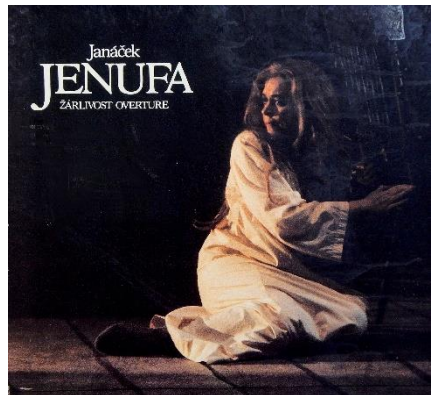
In 1882 begint hij aan zijn opera 'Sárka', maar de librettist, die liever met Dvorák had samengewerkt, verbood hem tenslotte zijn tekst te gebruiken.

Janáček's ontwikkeling als componist begon uitzonderlijk laat. Pas rond de eeuwwisseling was zijn muzikale persoonlijkheid echt ontwikkeld.

Zijn huwelijk werd verliet en het paar vervreemde van elkaar. Hun dochter Olga en hun zoon Vladimir stierven beide jong. Dat wordt gezien als de oorzaak van de relatief depressieve kleur van zijn muziek. Tussen 1894 en 1903 had hij hard gewerkt aan zijn opera 'Jenufa' en aan de cantate 'Amarus'. Uiteindelijk ging 'Jenufa' in Brno in première, en het werd een overweldigend succes, zij het op kleine schaal want de opera werd elders niet opgevoerd. Prompt daarna nam hij zijn ontslag als leraar en begon meer tijd te besteden aan zijn composities. In de jaren die volgden schreef hij een aantal opera's die nooit werden opgevoerd.

Pas in 1916, twaalf jaar na de première, werd 'Jenufa' in Praag opgevoerd, waar Janáček als genie beschouwd werd. Voor het eerst in zijn leven kon de 62-jarige componist van een groot succes spreken. Hij schreef nog vier opera's, een liederencyclus, een strijkkwartet, een blaassectet, de 'Glagolitsch Mis' en de 'Sinfonietta voor orkest'. In 1928 schreef hij nog een strijkkwartet, waarna hij stierf, op 12 augustus. (Bron: Componistennet)

Het lied

Laskà opravdivà werd gecomponeerd in 1876, de vertaalde titel luidt: "Ware Liefde". Van oorsprong is dit een Tsjechisch volkslied dat door Janáček is bewerkt voor mannenkoren. Zoals met de meeste Slavische teksten heb ik moeite met de uit-spraak. Het lijkt gewoon niet op één van de talen die ik wel spreek en versta. Kijk maar hoe de woorden geschreven worden en breek je tong, net als ik.

Miluješli mňa,
eště já tebe viac,
že já něviem, šuhaj,
ani vypovědat.

Je zegt dat je van me houdt, maar
ik hou veel meer van jou.
In de hele wereld zijn daar geen
woorden voor te vinden.

Znáš že pravá láska,
v ústech nepřebývá,
v tichom srdci bydlí
láska opravdivá

Weet, mijn beste, dat ware liefde
niet met woorden kan worden
uitgedrukt.
Want ware liefde verbergt zich
in de stilte van het hart.

Nou, ga er maar aan staan. Dit is niet de enige vertaling die je op internet kunt vinden, maar deze is gemaakt door een Tsjechische meneer die in Nederland woont. Het stuk wordt door veel mannenkoren gezongen, ook op festivals en concoursen.

De uitspraak

Gelukkig hebben we de fonetische spelling nog en daar zie je aan dat we de meeste à's teveel als ah uitspreken in plaats van als aah.

Miloejesjlie-mja,
esjtee ja tebee viaats,
tsjeeja njeevjem, tsjoe
haj-ani viepovdjeedaat.

Znatsj tsje prava laaska,
voestech neeprebjeeva,
vtiechom serdsi biedli
laaska opravdievaa.

John van Halderen, maart 2014, bijgewerkt januari 2022